

SFINTIREA
OMULUI CREDINCIOS

Mitropolitul KALLISTOS WARE (din botez Timothy Richard) de Diokleia (Patriarhia Ecumenică) s-a născut în Bath, Somerset (Anglia), în anul 1934. A urmat studii universitare la Magdalen College (Universitatea Oxford), unde a devenit licențiat în Limbi Clasice și Teologie. În anul 1958, la vârsta de 24 de ani, s-a convertit de la anglicanism la Ortodoxie, viețuind o bună perioadă de timp în Sfântul Munte Athos și la Ierusalim. În anul 1966 a fost tuns în monahism la mănăstirea „Sfântul Ioan Evanghelistul” din insula Patmos, primind numele Kallistos. Tot din 1966, timp de 35 de ani, a predat teologie ortodoxă la Universitatea din Oxford, până la retragerea sa din anul 2001, când a continuat însă să publice și să conferențieze despre spiritualitatea ortodoxă. În anul 1982, a fost hirotonit ca episcop de Diokleia, pentru a sluji ca vicar al arhiepiscopului Tiatirei. O bună perioadă de timp a fost co-președinte al Comisiei de dialog teologic anglicano-ortodox. În data de 31 martie 2007 Sfântul Sinod al Patriarhiei Ecumenice l-a ales în demnitatea de mitropolit, devenind titular de Diokleia. A trecut la Domnul în 24 august 2022 în Oxford (Anglia).

Lucrarea sa cea mai cunoscută este *The Orthodox Church*, publicată în anul 1963, pe când era nehirotonit, ulterior apărută în mai multe ediții revizuite. Împreună cu G.E. Palmer și Philip Sherrard a inițiat traducerea în limba engleză a *Filocaliei*. Dintre lucrările sale traduse în limba română, amintim: *Puterea Numelui. Rugăciunea lui Iisus în spiritualitatea ortodoxă* (București, 1992); *Istoria Bisericii Ortodoxe* (București, 1993); *Ortodoxia, calea dreptei credințe* (Iași, 1993); *Împărăția lăuntrică* (București, 1996); *Rugăciune și tăcere în spiritualitatea ortodoxă* (București, 2003); *Tainele vindecării* (București, 2013, ²2019); *Rugăciunea lui Iisus în scrierile Sfântului Grigorie Sinaitul* (Iași, 2014); *Cum suntem mântuiți? Înțelegerea mântuirii în tradiția ortodoxă* (Cluj, 2016); *Teologia polemică greacă în perioada stăpânirii turcești. Contribuția lui Eustratie Argenti* (Iași, 2021).

Mitropolitul
KALLISTOS WARE

SFINTIREA OMULUI CREDINCIOS

Reflecții teologice, liturgice și filocalice

Traducere din limba engleză
de Ștefan Voronca

Editura TRINITAS a Patriarhiei Române
București • 2024

Gând de mulțumire, reînnoit acum în chip de rugăciune smerită, îndreptăm către autorul cărții, care ne-a oferit cu dragoste și bunăvoință acordul de publicare, cu puțin timp înainte de a trece la Domnul (2022). Textele care alcătuiesc volumul au fost atent selectate din vasta operă scrisă a mitropolitului Kallistos Ware și pregătite cu multă râvnă de către domnul Aurelian Marinescu, față de care nutrim o vie recunoștință.

Editor coordonator:
Ion-Dragoș Vlădescu

Redactor:
Mihai Salvan

Corector:
Carmen Solomon

Tehnoredactare și copertă:
Constantina Cristea

Ilustrație coperta 1:

Moment din timpul oficierii Tainei Sfântului Botez pentru un băiețel (biserica Domnița Bălașa din București), care, conform rânduielii ortodoxe, după Botez, este introdus în Sfântul Altar și închinat la cele patru colțuri ale Sfintei Mese, apoi este așezat pe solee, de unde îl ridică nașul sau mama.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KALLISTOS, mitropolit al Diokleiei

Sfințirea omului credincios : reflecții teologice, liturgice și filocalice / mitropolitul Kallistos Ware ; trad. din lb. engleză de Ștefan Voronca.

- București : Trinitas, 2024

ISBN 978-973-155-201-9

I. Voronca, Ștefan (trad.)

2

© Editura TRINITAS a Patriarhiei Române – 2024

ISBN 978-973-155-201-9

editura@patriarhia.ro

CUVÂNT ÎNAINTE

Mitropolitul Kallistos Ware (1934-2022), de vrednică și pioasă amintire, într-unul din capitolele volumului de față, ne învață că „fiecare formă de organizare socială – familie, parohie, eparhie, comunitate bisericească, academică, profesională sau etnică – are vocația de a se transforma prin har într-o icoană vie a dumnezeieștii *perihoreze*. Fiecare structură de acest fel are menirea de a reflecta ceea ce am numit sobornicitatea (*sobornost*) lui Dumnezeu, având ca scop o armonie în stare a împăca diversitatea și unitatea, libertatea și solidaritatea reciprocă, după modelul Treimic. Credința noastră într-un Dumnezeu Treimic, într-un Dumnezeu al inter-relațiilor sociale și al dragostei împărtășite, ne obligă să ne opunem tuturor formelor de exploatare, nedreptate și discriminare. În lupta noastră pentru drepturile omului, noi lucrăm în numele Sfintei Treimi” (vezi p. 301).

De asemenea, arătând faptul că „pentru Ortodoxie, rugăciunea izvorăște simplu din conștiința «apartenenței reciproce»” (vezi p. 19), cu toții fiind membre ale Aceluiași Trup, mitropolitul Kallistos vede unitatea Bisericii ca „o unitate în rugăciune”. Autorul cărții merge chiar mai departe vorbind despre un aspect comunitar al rugăciunii particulare, în special al Rugăciunii inimii (vezi capitolul „Puterea numelui. Rugăciunea lui Iisus în spiritualitatea ortodoxă”), unde afirmă: „Nu chemăm dumnezeiescul nume ca inși separați, care ne întemeiem doar pe resursele lăuntrice,

ci ca membri ai comunității Bisericii. Scriitori ca Sfântul Varsanufie, Sfântul Grigorie Sinaitul sau episcopul Teofan Zăvorâtul erau încredințați că cei cărora le recomandau Rugăciunea lui Iisus erau creștini botezați, care participau regulat la viața sacramentală a Bisericii prin Spovedanie și Sfânta Împărtășanie. Nicio clipă nu au conceput Rugăciunea lui Iisus ca pe un substitut pentru Taine, ci au socotit că tot cel ce o folosește este un membru practicant și care se împărtășește.” (p. 157)

Profunzimea analizei și reflecțiile cu care mitropolitul Kallistos Ware a îmbogățit teologia ortodoxă contemporană sunt aspecte binecunoscute și apreciate atât în lumea academică, dar mai ales în popor, credincioșii ortodocși îi citesc cărțile, îi ascultă predicile și cel mai important trăiesc după îndemnul ierarh ortodox de la Oxford (Marea Britanie).

Fiind încredințați de folosul duhovnicesc pe care-l va aduce cititorilor și acest volum intitulat *Sfințirea omului credincios. Reflecții teologice, liturgice și filocalice*, care conține o selecție de texte din opera scrisă a mitropolitului Kallistos Ware, binecuvântăm publicarea lui la Editura TRINITAS a Patriarhiei Române, păstrând totodată o vie recunoștință autorului, prieten vechi al Bisericii Ortodoxe Române, promotor neobosit al valorilor Ortodoxiei în Occident, care a unit teologia cu viața liturgică și cu activitatea pastorală.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

I

**MAICA DOMNULUI:
ICOANA VIE A BISERICII**

CUPRINS

Cuvânt înainte

† DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române..... 5

I

MAICA DOMNULUI: ICOANA VIE A BISERICII

Maica lui Dumnezeu în teologia și cinstirea ortodoxă.....	9
Sfințenia și mărirea Maicii lui Dumnezeu. Abordări ortodoxe	29

II

SPIRITUALITATEA *FILOCALIEI*

Spiritualitatea <i>Filocaliei</i>	55
Experiența personală a Sfântului Duh după Părinții greci.....	82
Îndumnezeirea la Sfântul Simeon Noul Teolog.....	103
Puterea Numelui. Rugăciunea lui Iisus în spiritualitatea ortodoxă.....	126

Rugăciunea lui Iisus la Sfântul Grigorie Sinaitul.....	163
Sfântul Maxim Kavsokalivitul și isihasmul athonit din secolul al XIV-lea.....	187
Un manual din secolul al XIV-lea despre rugăciunea isihastă: Centuria Sfinților Calist și Ignatie Xanthopol.....	212
Despărțit de toți și împăcat cu toți. Viața pustnicească în Răsăritul creștin	244

III

PERSOANA • BISERICA • LUMEA

Taina persoanei umane.....	269
Persoana umană ca icoană a Sfintei Treimi.....	281
„Vremea este să lucreze Domnul.” Dumnezeiasca Liturghie: cerul pe pământ	306
Experiența ortodoxă a pocăinței	324
Cum să citim Biblia	341
Practicarea Rugăciunii lui Iisus în viața de zi cu zi.....	358
Prin creație către Creator	374
„Trebuie să ne rugăm pentru toți”: mântuirea după Sfântul Siluan Athonitul	388

EPILOG

„Am trăit unitatea dintre cer și pământ”, interviu cu mitropolitul Kallistos Ware, realizat de Pr. Dorin- Demostene Iancu (Oxford, Marea Britanie, 2013)	417
<i>Note bibliografice</i>	431
<i>Sursa inițială a textelor</i>	505